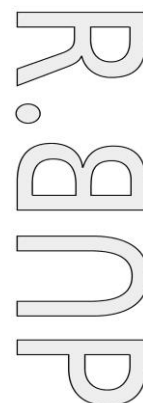

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår dato
15.09.2012

Vår referanse
2012-044

Saksbehandler
Kristine Amlund Hagen/
Marit Bergum Hansen

Deres dato
08.05.2012

Deres referanse
201200643

Vedr. høring - NOU 2012:5 Bedre beskyttelse av barns utvikling

Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør (RBUP Øst og Sør) viser til mottatt høringsnotat av 08.05.2012 vedrørende NOU 2012:5 Bedre beskyttelse av barns utvikling.

RBUP Øst og Sør er en kompetansegivende organisasjon, som gjennom forskning og undervisning arbeider for å støtte og bedre tjenestene for barn og unge. Vi takker for anledningen til å uttale oss om ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet.

Vi støtter i all hovedsak i utvalgets beskrivelse av hva som bør være retningsgivende for å sikre bedre beskyttelse av barns utvikling, og vi støtter anbefalingene for å videreutvikle barnevernets arbeid. Videre er vi enige i at prinsippet om barns beste bør være overordnet det biologiske prinsipp.

Utvalget foreslår å innføre et fjerde førende prinsipp for å vurdere vanskelige avgjørelser i barnevernssaker. I utredningen står det at «det utviklingsstøttende tilknytningsprinsipp gis forrang i forhold til det biologiske prinsipp i saker der tilknytnings- og relasjonskvaliteten er til hinder for barnets utvikling» (s. 86). Dette er et nyttig bidrag til vurderingene som må gjøres i vanskelige barnevernssaker, både i barnevernet og i domstolene. Vi har likevel noen kommentarer til hvordan relasjons- og tilknytningskvaliteten kan legges til grunn.

Tilknytnings- og relasjonskvalitet står sentralt i forskning om barns utvikling. I Norge har vi få studier på dette feltet. De er ofte kostbare og krevende studier med små utvalg. RBUP Øst og Sør driver for tiden en studie som skal belyse tilknytning og utvikling hos små barn i fosterhjem sammenlignet med barna i en kontrollgruppe.

I praktisk barnevernsarbeid vil det være store utfordringer knyttet til å anvende tilknytningsmål. I tillegg kommer store etiske og metodiske fallgruver. Det trengs systematisk satsing både på forskning og kompetansebygging for at tilknytningsprinsippet skal bli troverdig og kan styrke barnevernets legitimitet. Dersom dette prinsippet overlates til å vurderes etter skjønn, er vi redd for at barnevernet kan trå feil i mange saker. Tilknytningsforskningen bør også gjennomgås med tanke på tverrdisiplinære innfallsvinkler.

1. Anbefalinger om mer forskning, utviklingsarbeid, endringer, vurderinger og utredninger

a) Forskning, utdanning og kompetanse:

Utvalget foreslår at det forskes mer på barneverntjenesten. Det er et særlig behov for anvendt forskning med fokus på terskler og tiltak som brukes i barnevernet. Utvalget anbefaler at det spesielt forskes på

**Regionsenter for barn og unges psykiske helse
Helseregion Øst og Sør**

RBUP Øst og Sør
Gullhaug Torg 4B, 0484 Oslo
Postboks 4623 Nydalen, 0405 Oslo

Sentralbord: + 47 22 58 60 00
Web: <http://www.r-bup.no>
Firmamail: mail@r-bup.no

Bankkonto: 6096.05.18392
Org.nr: 980.633.004

barn med minoritetsbakgrunn. Det er etter utvalgets mening nødvendig med en fokusert og systematisk satsing på å fremme evidensbaserte metoder og tiltak.

Vi er enige i utvalgets forslag om å styrke barnevernsforskningen. Forskning bør være førende i arbeidet med å utvikle barnevernstjenesten. Det må avsettes betydelige ressurser til dette. Barnevernet har brukt for lite ressurser på tiltaksforskning og anvendt forskning. Forskningen har til nå, med noen unntak, vært preget av beskrivende undersøkelser. Framover må forskningen konsentrere seg om (nye) tiltak i barnevernet, familie- og nærmiljøbaserte tiltak, på beslutningsprosesser i barnevernet, på å styrke fosterhjem, på samhandling mellom tjenester, på det faglige og sosiale arbeidet i barnevernsinstitusjoner og på minoritetsfamilier. For minoritetsfamilier er det særlig viktig at alternativer til bruk av institusjon snarest settes på dagsorden, da barnevernsinstitusjonene i de store byene har et flertall av ungdom fra minoritetsfamilier.

Barnets medvirkning er også viktig når alderen og andre faktorer gjør at dette er formålstjenlig. Spesifikt bør forskningen fokusere på hva som virker, hva som ikke virker og hvorfor. Dessuten er det viktig å få fram hvilke nye tiltak og metoder som kan iverksettes for barn og familier som ikke drar nytte av forskningsbaserte tiltak som ellers viser gode effekter.

Når det gjelder de yngste barna i barnevernet, mangler det tilstrekkelig kunnskap til å oppdage når disse barna har det vanskelig. Tre fjerdedeler av småbarn med psykiatriske diagnoser oppfattes ikke av førskolelærere til å ha noe problem, særlig de som er engstelige og deprimerte synes å bli oversett. De fleste barn som sliter i førskolealder fortsetter å ha gjøre det senere. Jo tidligere et barn får effektiv hjelp, desto større er sjansen for at man kan minimalisere effektene av barnets vanskeligheter.

I første omgang vil tidlig identifisering av problemer avhenge av en skjønnsmessig vurdering eller det kartleggingsinstrumentet som brukes, samt hvor treffsikkert dette er for det aktuelle alderstrinnet. De mest anerkjente og psykometrisk solide spørreskjemaene om småbarns psykiske helse som brukes i dag, er verken normert eller validert for norske førskolebarn. I pågående studier testes hvilke screeningsinstrumenter som kan egne seg for norsk barnevern, barnehager og helsestasjon for bedre å kunne identifisere de barna som har det vanskelig. Det er derfor grunn til å minne om de store kunnskapshullene ved tidlig identifisering av sped- og småbarn i risiko. Dersom barnevernet i framtiden skal basere seg på et bedre skjønn, bør screenings- og utredningsinstrumenter i større grad tas i bruk.

En annen sentral faktor er at kompetanseutvikling i barnevernet er helt avhengig av antall sped- og småbarn i risiko som den enkelte saksbehandler ser per år. Slik barnevernet er organisert i kommunene, representerer selve organiseringen et stort kvalitetsproblem. Spedbarn med for eksempel vedvarende tilbaketrekning, er i stor fare for skjevutvikling, og vil lett kunne bli oversett av saksbehandlere som ser få spedbarn i løpet av et år.

Helt konkret anbefaler utvalget at det etableres en årlig nordisk forskerkonferanse om terskler og tiltak. Det er utvalgets tilråding at en interaktiv nettportal for tiltak og terskelvurderinger opprettes, og innplasseres i tilknytning til Ungsinn-databasen.

Vi er usikre på dette. Flere forskningskonferanser er avholdt uten at det tilsynelatende har hatt nevneverdig effekt på kvalitetsheving i barnevernets arbeid. Ungsinn-databasen må videreutvikles før den kan fungere som en premissleverandør i avgjørelser om hvilke tiltak som bør iverksettes og i evalueringen av tiltak.

Etter utvalgets tilråding bør det forskes mer på praksis med tvangsadopsjon og organiseringen av samvær og tilbakeføring.

RBUP Øst og Sør støtter dette. Vi er av den oppfatning at det er et forskningsmessig og klinisk grunnlag for å begrense antall år i fosterhjem før adopsjon når barn plasseres tidlig i livet.

Foreldreretten, som etter den europeiske menneskerettsdomstolens (EMK) behandling av «Adelesaken», prøves nå svært sjelden i norske barnevernssaker, selv der barnet plasseres som spedbarn. Før behandlingen i EMK og den nye barnevernloven, ble det tidlig på 90-tallet plassert ca 20 spedbarn i barnevernet for adopsjon pr år. Det sier seg nesten selv at foreldre mye lettere kan utvikle sensitiv omsorg når barnet er adoptert.

2. Utvalget foreslår tre faktorer som bør ligge til grunn for å vurdere 'Terskelen for omsorgsovertakelse':

- a) *Er relasjonskvaliteten mellom omsorgspersonene og barnet utviklingsstøttende eller ikke?*
- b) *Alvorlighetsgrad og stabilitet av omsorgssvikt (forsømmelse, overgrep, manglende behandling/opplæring)*
- c) *Er omsorgspersonenes egenskaper (psykisk utviklingshemming, psykiske lidelser, rusavhengighet) av varig eller forbigående karakter.*

Dette er ganske riktig avgjørende faktorer. Viktige spørsmål i denne forbindelse vil likevel være hvordan og hvem som skal avgjøre saken. Hvordan skal man måle at 'relasjonskvalitet' er bra nok? Har barnevernstjenesten kompetanse og ressurser nok til å avgjøre/måle dette? Det er særlig viktig at saksbehandlerne i barnevernet får bedre opplæring etter endt utdanning, slik at kvaliteten i undersøkelsessaker blir bedre. For å få dette til, må en slik opplæring knyttes nært til et forskningsmiljø, både for å styrke kvaliteten på opplæringen og valget av instrumenter som anvendes.

Et annet og viktig spørsmål gjelder det enkelte barn og vurderingen av når omsorgen er marginal eller direkte belastende for det enkelte barn. Dette kan ikke beskrives godt nok verken gjennom relasjonskvalitet, omsorgssvikt eller omsorgspersonenes egenskaper. Problemet er særlig utfordrende og viktig når barna er helt små. Barnets evne til å takle ulik stimulering og omsorgsmiljø er avhengig av flere indre og ytre faktorer, bl. a. det genetiske uttrykket, samt mulig negativ ytre påvirkning på sentralnervøs utvikling i fosterlivet som stress, nikotin og rusmidler.

Utvalget fortjener berømmelse for en solid kunnskapsforankring av barnevernets arbeid, men forståelsesmodeller og praktisk betydning av individuell sårbarhet hos barn kunne fått en større plass. Barnets individuelle utvikling må uten tvil ligge til grunn når terskelen for omsorgsovertakelse skal vurderes.

3. Utvalgets anbefalinger om bruk av evidensbaserte tiltak

- a) *Myndigheten legger til rette for at barnevernstjenesten får tilgang til evidensbaserte tiltak*
- b) *Myndigheten legger til rette for forskning og evaluering av tiltak der slik kunnskap ikke foreligger*

Vi støtter utvalgets anbefalinger på disse områdene.

- c) *Alle endringstiltak som skal benyttes i barnevernet skal gjøres til gjenstand for vurdering og beskrives i Ungsinn-databasen*
- d) *Myndighetene anvender Ungsinn-databasen som grunnlag for beslutninger om implementering og spredning av endringstiltak i barnevernstjenesten*

Vi mener at dersom Ungsinn-databasen skal brukes til disse formålene, må den først forbedres og videreutvikles. Basen er foreløpig for sprikende til å være grunnlag for beslutninger om implementering og spredning av endringstiltak i barnevernet. Vi viser til tidligere kommentar.

4. Utvalget foreslår å rettighetsfeste barnevernloven

I utgangspunktet støtter vi dette, da en slik rettighetsfesting kanskje vil bidra til mer forpliktende arbeid og ansvarliggjøring av barnevernet. På den annen side bør en slik juridisk endring utredes og vurderes for å få mer kunnskap om andre mulige konsekvenser.

5. Anbefalinger om bedre praksis

1. Utvalget anbefaler at det oppnevnes sakkyndige i saker der det ikke er observert alvorlig omsorgssvikt i øyeblikket, men at omsorgspersonen ikke vil kunne ivareta god nok omsorg i fremtiden jf. bvl. § 4-12 d. Sakene bør fremmes for utvidet fylkesnemnd, jf. bvl. § 7-5, første ledd, annet punktum.

Vi vurderer at det er behov for en diskusjon om organiseringen av de sakkyndige ressursene. Denne er i dag overlatt til private. Muligens blir kvaliteten bedre om ressursene forankres statlig og regionalt.

Med vennlig hilsen

sign.

Arild Bjørndal
direktør